

Wójcik, Zbigniew

Walery Goetel (1889-1972)

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/2, 347-354

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WALERY GOETEL
1889—1972

W dniu 11 listopada 1972 r. w Akademii Górniczo-Hutniczej i na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie odbyły się uroczystości pożegnalne nestora geologii polskiej i twórcy nauki o ochronie środowiska człowieka (sozologii) zmarłego w dniu 6 XI 1972 prof. Walerego Goetla. W uroczystościach uczestniczyli reprezentanci niemal wszystkich ośrodków naukowych kraju, górnicy i hutnicy, przedstawiciele organizacji regionalnych z Podhala, wysłannicy różnych instytutów, towarzystw naukowych i społecznych. Nad trumną przemawiali wychowankowie i współpracownicy z Polski i z zagranicy, a w tym uczeń prof. Goetla, minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki — Jan Kaczmarek.

W przemówieniach szeroko naświetlono zasługi prof. Goetla dla geologii, ochrony przyrody, a także dla rozwoju Akademii Górniczo-Hutniczej. W licznych nekrologach oraz artykułach prasowych, a także telegramach nadsyłanych do Rektoratu AGH uwypuklono kontakty krajowe i zagraniczne prof. Goetla. Treść przemówień zostanie w przyszłości wydrukowana i z pewnością będzie stanowiła bogaty materiał źródłowy dla socjologów i historyków nauki, pozwalający zrozumieć nie tylko działalność przyrodnika, lecz również warunki powstawania nowych kierunków badawczych.

Walery Goetel, syn Walentego i Julii z Koehlerów, urodził się 14 IV 1889 w Sucheju. Gimnazjum Nowodworskiego w Krakowie ukończył w 1907 r. po czym wstąpił na Wydział Filozoficzny UJ, gdzie studiował głównie geologię (u prof. W. Szajnochy) i mineralogię (u prof. J. Moro-

zewicza). W 1911 r. przeniósł się na studia geologiczne do Uniwersytetu Wiedeńskiego i tam uzyskał w 1913 r. doktorat z geologii i paleontologii.

Pierwszą pracę poświęconą geologii Tatr opublikował podczas studiów na Uniwersytecie Jagiellońskim. Następną także o Tatrach, w czasie studiów w Wiedniu. To zdecydowało, że Towarzystwo „Gruzia — Oil — Syndicat” w Londynie zleciło w 1912 r. młodemu geologowi pracę badawczą w południowym Kaukazie.

Po uzyskaniu doktoratu objął asystenturę na Uniwersytecie Jagiellońskim u prof. Szajnochy. Tamże w 1917 r. uzyskał habilitację na podstawie rozprawy, stanowiącej rozwinięcie tezy doktorskiej, *Die rhätische Stufe und der unterste Lias der subtatrischen Zone in der Tatra*. Jako docent wykładał geologię dla rolników i przyrodników, a jednocześnie prowadził badania karpaccich obszarów naftowych dla potrzeb towarzystw eksploatacyjnych.

W 1920 r., jako profesor nadzwyczajny, został kierownikiem Katedry Geologii Ogólnej nowopowstałej Akademii Górniczej w Krakowie. Kierował tą katedrą do czasu przejścia na emeryturę w 1960 r. Na uczelni pełnił wiele funkcji. Wybrany na stanowisko rektora w 1939 r. przyczynił się do przetrwania Akademii w warunkach konspiracyjnych w okresie okupacji. Po oswobodzeniu Krakowa, pełniąc nadal tę funkcję, odbudował i rozbudował uczelnię, tworząc nowe wydziały (z niektórych z nich utworzono później Politechnikę Krakowską), a w tym Geologiczno-Poszukiwawczy. Na AGH kierował do ostatnich dni życia Seminarium Ochrony Przyrody i jej Zasobów, jedyną tego rodzaju placówką inspirowaną badania nad ochroną środowiska człowieka w kraju.

Działalność naukowa i społeczna prof. Goetla była wyjątkowo bogata. Pierwszy kontakt taternicki i geologiczny z masywem tatrzańskim związał go trwale z problematyką ochrony przyrody. Czynnie uczestniczył przed I wojną światową w pracach Sekcji Ochrony Tatr Towarzystwa Tatrzańskiego, a w okresie międzywojennym w Państwowej Radzie Ochrony Przyrody. W organizacji tej wspólnie z prof. W. Szaferem wypracował koncepcję pogranicznych parków narodowych i walnie przyczynił się do utworzenia, na stronie polskiej i czechosłowackiej obszarów ochronnych w Tatrach, Pieninach i na Babiej Górze.

Praca w Akademii Górniczej, szkolącej specjalistów dla potrzeb zakładów górniczo-hutniczych, dokładna znajomość dewastacji przyrody wywoływanej przez przemysł, skłoniły prof. Goetla do starań o modyfikacje konserwatorskiego kierunku w zakresie ochrony przyrody. Na jednym z powojennych kongresów Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody, zwrócił uwagę na potrzebę roztoczenia przez tę organizację opieki nie tylko nad rezerwatami i parkami narodowymi, lecz nad całokształtem gospodarki zasobami naturalnymi przyrody. Już po kilku latach organizacja ta rozszerzyła swój zasięg zainteresowań, co znalazło wyraz w nowej jej nazwie: Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody i jej Zasobów.

Prowadząc w dalszym ciągu studia teoretyczne i praktyczne w tym zakresie, zwrócił uwagę na rzecz najważniejszą: potrzebę objęcia ochroną środowiska naturalnego człowieka przed niewłaściwą ingerencją przemysłu. Studia te doprowadziły do powstania nowej gałęzi wiedzy — sozologii, nauki, która za życia jej twórcy została powszechnie zaakceptowana i wprowadzona do nauczania w wielu uczelniach technicznych.

Praca dydaktyczna na uczelni, walka o utworzenie górskich parków narodowych w Polsce, a także udział w licznych organizacjach międzynarodowych, zdecydowały o przerwaniu przez prof. Goetla terenowych badań geologicznych. Pozostał jednak — nie tylko jako wykładowca — trwale związany ze środowiskiem geologicznym. Był czynnym członkiem Polskiego Towarzystwa Geologicznego, przewodniczącym Państwowej Rady Geologicznej, członkiem, a później wieloletnim przewodniczącym Komitetu Geologicznego PAN. W 1952 r. — jako geolog — został mianowany członkiem korespondentem, a w 1968 r. wybrany członkiem rzeczywistym PAN. Uczestniczył aktywnie w pracach Oddziału Krakowskiego PAN, niemal we wszystkich radach naukowych geologicznych placówek naukowo-badawczych, a także w różnych komitetach i komisjach. Przez wiele lat był także — jako historyk geologii — członkiem Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN.

W dorobku naukowym prof. Goetla znajduje się sporo publikacji z zakresu historii nauki. Są to opracowania różnego typu i charakteru. Największe znaczenie mają przede wszystkim publikacje poświęcone Stanisławowi Staszycowi oraz dziejom Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Działalność Staszica jako geologa i inicjatora górnictwa intrygowała prof. Goetla przez wiele lat. Najobszerniejsze studium na ten temat zamieścił jako wstęp do wznowionej w 1955 r. książki *O ziemioródstwie Karpatów i innych gór i równin Polski*. Wracał do tych zagadnień także później. W 1969 r. opublikował książkę poświęconą działalności naukowej i społecznej Staszica, a w 1972 r. ukazał się jego artykuł o Staszycu jako inicjatorze Szkoły Akademiczno-Górnicznej założonej w Kielcach w 1816 r. To właśnie fascynacji prof. Goetla działalnością Staszica, zmierzającą do rozwoju szkolnictwa górniczego w Polsce, zawdzięcza Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie imię swego patrona, które wprowadzono do jej nazwy w 1969 r.

Wiele publikacji prof. Goetla dotyczy dziejów Akademii Górniczo-Hutniczej, uczelni w której pracach uczestniczył niemal od początku jej istnienia. Nie był wszakże w swoich publikacjach kronikarzem. Dokonywał okresowych analiz rozwoju uczelni dla potrzeb wypracowywania optymalnych warunków dalszego rozwoju AGH. Analizy te pozwoliły w sposób planowy rozbudować uczelnię, i rozwinąć ją z dwuwydziałowej w wielowydziałową. Zdecydowały one w dużym stopniu o rozwoju Politechniki Krakowskiej, której kadra przed powstaniem tej uczelni zatrudniona była na Akademii Górniczo-Hutniczej. Nic więc dziwnego, że obydwie uczelnie obdarzyły prof. Goetla tytułami doktora *honoris causa*: AGH w 1960 r., a PK w 1970 r.

Charakter okresowych analiz mają także niektóre publikacje prof. Goetla z zakresu ochrony przyrody. Obrazują one w dużym stopniu dzieje nowoczesnego kierunku ochrony przyrody w Polsce od pierwszych starań o utworzenie parku natury w Tatrach, przez walkę o racjonalną gospodarkę zasobami przyrody, do utworzenia podstaw zoologii.

Badania nad działalnością naukową i społeczną Staszica zbliżyły prof. Goetla do Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, którego członkiem był przez wiele lat. W „Studiach i Materiałach z Dziejów Nauki Polskiej” opublikował w 1956 r. obszerną analizę badań Staszica w Karpatach. Brał także udział w organizowanym w 1969 r. przez Muzeum Ziemi i Zakład Historii Nauki i Techniki PAN sympozjum polsko-radzieckim z zakresu historii geologii i geografii, publikując artykuł

poświęcony przedwcześnie zmarłemu geologowi i geografowi tatrzańskiemu Borysowi Wigilewowi. Zajmował się także historią turystyki, dziedziną stanowiącej jedną z pasji jego życia.

Prof. Goetel otrzymał wiele krajowych i zagranicznych odznaczeń, m. in. order Sztandaru Pracy I klasy i Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski z Gwiazdą. Wręczono mu także medal Komisji Edukacji Narodowej oraz za „talent i upór” medal im. S. Bryły. Przede wszystkim talentowi i uporowi prof. Goetla Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica zawdzięcza swój rozwój, a sozologia istnienie i światową karierę.

Zbigniew Wójcik

WYKAZ PRAC PROF. WALEREGO GOETLA Z ZAKRESU HISTORII NAUKI I TECHNIKI *

1. Ze wspomnień osobistych o Marianie Smoluchowskim. *Kosmos* R. 42: 1917 z. 5—12 s. 218—230.
2. Marian Smoluchowski. *Sprawozdanie Komisji Fizjograficznej AU* T. 53—54: 1917—1918 [druk:] 1920 s. LII—LIV.
3. Marian Smoluchowski. Wspomnienie pośmiertne. *Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego* R. 36: 1917/18 [druk:] 1918 s. 42—52.
4. Powstanie i dwa pierwsze lata Polskiego Towarzystwa Geologicznego (1921—1922), *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego*. T. 1: 1921/1922 [druk:] 1923 s. 100—104.
5. Władysław Zamojski. Wspomnienie pośmiertne. *Wierchy* R. 3: 1925 s. 1—9.
6. Maria Kettnerowa. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego* T. 9: 1933 s. 298—300.
7. Rozwój prac nad górskimi parkami narodowymi. *Wierchy* R. 12: 1934 s. 140—160.
8. Dr Wiktor Kuźniar. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego* T. 11: 1935 s. 123—124.
9. Wiktor Kuźniar. *Wierchy* R. 13: 1935 s. 145.
10. Śp. inż. Jan Naturski. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego* T. 12: 1936 s. 812—813.
11. Przemówienie wygłoszone na uroczystej Akademii dla uczczenia 60-lecia pracy naukowej prof. dr h. c. Karola Bohdanowicza w dniu 31-go stycznia 1946 roku. *Przegląd Górniczo-Hutniczy* R. 33: 1946 nr 3—4 s. 148—153.
12. Bohdan Świdzki 1892—1943. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego* T. 19: 1949 [druk:] 1950 z. 1 s. 263—271.
13. Ferdynand Rabowski 1884—1940. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego* T. 19: 1949 [druk:] 1950 z. 1 s. 241—247.
14. Ludwik Kowalski 1885—1943. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego* T. 19: 1949 [druk:] 1950 z. 1 s. 69—72.
15. Mieczysław Limanowski (Wspomnienie). [W:] Mieczysław Limanowski. *Studia Societatis Scientiorum Toruniensis* Suppl. II: 1950 s. 41—43.
16. Rozwój nauk o Ziemi w Polsce Ludowej. *Nafta* R. 6: 1950 s. 178—181.
17. Rozwój nauk o Ziemi w Polsce Ludowej. *Wiadomości Muzeum Ziemi* T. 5: 1950 s. 15—41.

* W wykazie zestawiono większość publikacji prof. Goetla z zakresu historii nauki i techniki. Nie dysponujemy obecnie danymi do przedstawienia ich pełnego spisu. Pominęto jednak wiele artykułów zaledwie pośrednio wiążących się z dziejami nauki. Portret W. Goetla fot. R. Wyrwicki.

18. Akademia Górniczo-Hutnicza w służbie przemysłu mineralnego. *Cement — Wapno — Gips* R. 7: 1951 nr 3 s. 49—52.
19. Borys Wigilew w Tatrach. *Wierchy* R. 21: 1952 s. 7—21.
20. Geologia i górnictwo. [W:] IV Zjazd Naukowy Wychowanków Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Kraków 1952 s. 1—12 [maszynopis powielany].
21. Rozwój i zadania nauk geologicznych w Polsce Ludowej. [W:] Skład osobowy i spis wykładów na rok akademicki 1951/1952. AGH. Kraków 1952 s. 148—151.
22. Akademia Górniczo-Hutnicza na nowych drogach. Nowy profil Akademii Górniczo-Hutniczej. *Życie Szkoły Wyższej* R. 1: 1953 nr 5 s. 111—118.
23. Aleksander Karpiński wielki geolog radziecki. *Wszechświat* z. 5: 1953 s. 116—120.
24. Marian Smoluchowski — człowiek gór. *Wierchy* R. 22: 1953 s. 80—100.
25. Rola Polskiego Towarzystwa Geologicznego w rozwoju geologii polskiej. *Przegląd Geologiczny* R. 1: 1953 s. 1—6.
26. Geologia. [W:] Nauki przyrodnicze w dziesięcioleciu Polski Ludowej. 1944—1954. *Wszechświat* z. 9—10: 1954 s. 273—276.
27. Geologia a górnictwo. *Zeszyty Naukowe AGH* nr 1: 1954 s. 25—31.
28. Osiągnięcia naukowe Akademii Górniczo-Hutniczej w okresie dziesięciolecia. *Przegląd Techniczny* R. 75: 1954 s. 435—438.
29. Akademia Górniczo-Hutnicza. [W:] Rozwój placówek dydaktyczno-naukowych w dziesięcioleciu. *Przegląd Górniczy* T. 10: 1954 s. 395—400.
30. Drogi rozwojowe geologii polskiej. *Kosmos* Ser. B. R. 1: 1955 s. 237—246.
31. Dzieje realizacji Tatrzańskiego Parku Narodowego. [W:] Tatrzański Park Narodowy. Kraków 1955 s. 273—308.
32. Dziesięć lat rozwoju geologii polskiej. *Nauka Polska* R. 3: 1955 nr 2 s. 39—62.
33. Osiągnięcia geologii polskiej w okresie dziesięciolecia Polski Ludowej. *Przegląd Techniczny* R. 76: 1955 s. 367—379.
34. Osiągnięcia Akademii Górniczo-Hutniczej w okresie 35-lecia i wytyczne dalszych prac w zakresie poszukiwania złóż surowców mineralnych. [W:] Sesja Naukowa Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie połączona z V Zjazdem Wychowanków Uczelni. Kraków 1955 s. 78—93.
35. Stanisław Staszic, ojciec geologii polskiej. *Przegląd Geologiczny* R. 3: 1955 s. 506—511.
36. Stanisław Staszic — pierwszy polski taternik. *Wierchy* R. 24: 1955 s. 7—18.
37. Stanisława Staszica opis Tatr i Beskidów w „Ziemiorodztwie Karpatów”. *Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej* T. 3: 1955 s. 331—353.
38. Znaczenie „Ziemiorodztwa Karpatów” Stanisława Staszica dla historii geologii polskiej. [W:] Stanisław Staszic, O ziemiorodztwie Karpatów i innych gór i równin Polski. Warszawa 1955 s. 5—107.
39. Nauki o Ziemi. [W:] Dziesięć lat nauki w Polsce Ludowej. Warszawa 1956 s. 555—595 (wspólnie z S. Leszczyckim i M. Odłanickim-Poczobuttem).
40. Polskie Towarzystwo Geologiczne w 10-lecie Polski Ludowej. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego* T. 24: 1954 [druk:] 1956 s. 409—410.
41. Przyczynki do historii rozwoju geologii polskiej. *Zeszyty Naukowe AGH* nr 9: *Geologia* z. 1: 1956 s. 181—186.
42. Sesje naukowe i zjazdy wychowanków Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. *Życie Szkoły Wyższej* R. 5: 1957 nr 6 s. 77—79.
43. Dr Eugeniusz Panow (1890—1958). *Zeszyty Naukowe AGH* nr 15: *Geologia* z. 2: 1958 s. 93—96.
- 43a. Jak zostałem pracownikiem nauki. *Życie Szkoły Wyższej* R. 6: 1958 nr 6 s. 117—122.

44. Przez Południową Afrykę (1929). [W:] Ze wspomnień podróżników. Warszawa 1958 s. 57—92.
45. Zagadnienie ochrony przyrody w Wieliczce. *Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej* Ser. D z. 1: 1958 s. 185—208.
46. Czterdzieści lat Akademii Górniczo-Hutniczej 1919—1959. *Przegląd Geologiczny* R. 7: 1959 s. 389—393.
47. Osiągnięcia Akademii Górniczo-Hutniczej i jej drogi rozwoju. *Cement — Wapno — Gips* R. 15: 1959 s. 298—302.
48. Osiągnięcia Akademii Górniczo-Hutniczej w 15-lecie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej na tle 40 lat istnienia Uczelni i kierunki rozwoju AGH. [W:] IV Sesja Naukowa AGH i IX Sesja Naukowa Stowarzyszenia Wychowanków AGH. Kraków 1959 s. 1—11 [maszynopis powielony].
49. Przemówienie na pierwszym zebraniu plenarnym w dniu 14 VI 1958 r. [o Zjazdach Naukowych Stowarzyszenia Wychowanków AGH] [W:] IV Sesja Naukowa AGH połączona z VIII Zjazdem Wychowanków Uczelni. *Zeszyty Naukowe AGH* nr 20. *Zeszyt Specjalny* nr 2: 1959 s. 7—8.
50. Rozwój idei Parków Narodowych. *Ochrona Przyrody* R. 26: 1959 s. 1—15.
51. Słowo wstępne [dzieje badania Tatr]. *Instytut Geologiczny. Biuletyn* nr 149: 1959 s. 5—18.
52. Stanisław Staszic. [W:] Polscy badacze przyrody. Warszawa 1959 s. 81—99.
53. Stefan Jarosz (1903—1958). *Wierchy* R. 27: 1958 [druk:] 1959 s. 349—350.
54. 40-lecie Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. *Nafta* R. 16: 1960 nr 3 s. 75—76.
55. 40-lecie Akademii Górniczo-Hutniczej. *Przegląd Geodezyjny* R. 32: 1960 nr 5 s. 179—180.
56. 40-lecie Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. *Przegląd Górniczy* T. 16: 1960 nr 3 s. 170—175.
57. Czterdziestolecie Akademii Górniczo-Hutniczej. *Hutnik* R. 27: 1960 nr 3 s. 87—92.
58. Jan Gwałbert Pawlikowski. *Wierchy* R. 28: 1959 [druk:] 1960 s. 25—36.
59. Jan Samsonowicz (1889—1959). *Chońmy przyrodę ojczystą* R. 16: 1960 z. 3 s. 45—46.
60. Jubileusz ochrony przyrody. Nie przed człowiekiem — lecz dla człowieka. *Przyroda Polska* R. 4: 1960 nr 4 s. 4—5.
61. Osiągnięcia Akademii Górniczo-Hutniczej w 15-lecie Polski Rzeczypospolitej Ludowej na tle 40 lat istnienia uczelni i kierunki rozwoju AGH. *Problemy* R. 16: 1960 s. 262—269.
62. 50 lat ruchu ochrony przyrody i działalność prof. Wł. Szafera w tej dziedzinie. *Przyroda Polska* R. 4: 1960 nr 6 s. 2—3.
63. Uroczystości 40-lecia Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. *Przegląd Geologiczny* R. 8: 1960 s. 175—176.
64. Osiągnięcia polskiej geologii. Perspektywy rozwoju surowców mineralnych. *Rocznik Ziemi Zachodnich i Północnych*. R. 2: 1961 s. 65—72.
65. Rola Akademii Górniczo-Hutniczej w rozwoju przemysłu ceramicznego. *Cement — Wapno — Gips* R. 17: 1961 s. 217—221.
66. Rola Mieczysława Orłowicza w ruchu ochrony przyrody. *Chońmy przyrodę ojczystą*. R. 17: 1961 z. 3 s. 49—50.
67. Conservation of nature resources. Kraków 1961 s. 1—14.
68. Wydział Geologiczno-Poszukiwawczy AGH i jego rola w rozwoju geologii polskiej. [W:] V Sesja Naukowa AGH połączona z IX Zjazdem Naukowym Stowarzyszenia Wychowanków Uczelni. *Zeszyty Naukowe AGH* nr 50: *Zeszyt Specjalny* nr 5: 1961 s. 83—95.

69. Z walki o piękno Tatr. O ochronę Tatr. *Wierchy R.* 33: 1961 [druk:] 1962 s. 47—64.
70. Znaczenie „Przeglądu Geologicznego” dla Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. *Przegląd Geologiczny R.* 9: 1961 s. 402.
71. Dzieje realizacji Tatrzańskiego Parku Narodowego. [W:] Tatrzański Park Narodowy. Kraków 1962 s. 593—625.
72. Muzeum Tatrzańskie a Tatrzański Park Narodowy. [W:] Tatrzański Park Narodowy. Kraków 1962 s. 627—632.
73. Ze wspomnień o Janie Czarnockim. *Przegląd Geologiczny R.* 10: 1962 s. 411—414.
74. Bolesław Krupiński. *Nauka Polska R.* 11: 1963 nr 4 s. 75—77.
75. Bronisław Romaniszyn. *Światowid R.* 3: 1963 nr 24 s. 10.
76. Geologia na AGH w służbie rozwoju bazy surowców mineralnych Polski (osiągnięcia i kierunki rozwoju). [W:] XVI Zjazd Stowarzyszenia Wychowanków AGH. Kraków 1963 s. 1—5 [wspólnie z A. Kleczkowskim, maszynopis powielany].
77. Rozwój międzynarodowej współpracy w ochronie przyrody. *Wszechświat z.* 7—8: 1963 s. 153—160.
78. Zaczęło się w 1873 r. [o Towarzystwie Tatrzańskim]. *Światowid R.* 3: 1963 nr 38 s. 3—4.
79. Z działalności Stowarzyszenia Wychowanków Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. *Przegląd Geologiczny R.* 11: 1963 s. 439.
80. Bohdan Małachowski. *Wierchy R.* 33: 1964 [druk:] 1965 s. 311—312.
81. Bronisław Romaniszyn (1880—1963). *Chrońmy przyrodę ojczystą R.* 20: 1964 z. 2 s. 35.
82. Dorobek naukowy i dydaktyczny Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w pionie górniczym uczelni w 20-lecie Polski Ludowej. Referat na XIII Sesję Naukową AGH Kraków 1964 s. 1—15. [ponadto w wersji francuskiej, angielskiej i rosyjskiej — maszynopis powielany].
83. Rola krakowskiego ośrodka naukowego w historii ochrony przyrody. *Przyroda Polska R.* 8: 1964 nr 5 s. 4—5.
84. Zur Entwicklungsgeschichte der Geologie an der Jagellonischen Universität. *Österreichische Osthafe Jhrgang.* 6: 1964 Heft 3 s. 233—245.
85. Geologia na AGH w służbie rozwoju bazy surowców mineralnych Polski (osiągnięcia i kierunki rozwoju). *Zeszyty Naukowe AGH* nr 138: 1965 s. 67—74 (wspólnie z A. Kleczkowskim).
86. Jubileusz Tatrzańskiego Parku Narodowego. *Wierchy R.* 33: 1964 [druk:] 1965 s. 241—243.
87. Rola Akademii Górniczo-Hutniczej w rozwoju nauki i techniki polskiej. *Zeszyty Naukowe AGH* nr 138: 1965 s. 23—31.
88. Prof. inż. Władysław Takliński (1875—1940). *Zeszyty Naukowe AGH* nr 41: 1965 s. 201—204 (wspólnie z J. Samujłło).
89. Wspomnienia z współpracy z Aleksandrem Krupkowskim. [W:] Księga jubileuszowa dla uczczenia zasług naukowych Aleksandra Krupkowskiego. Warszawa 1965 s. 9—12.
90. Zygmunta Klemensiewicza życie w górach. *Wierchy R.* 33: 1964 [druk:] 1965 s. 254—256.
91. 40-lecie pracy naukowej prof. Stanisława Sokołowskiego. *Przegląd Geologiczny R.* 14: 1966 s. 56—58.
92. Rozwój ochrony przyrody w Czechosłowacji. *Przyroda Polska R.* 10: 1966 nr 1 s. 6.
93. Człowiek jasnego umysłu i gorącego serca. [W:] Ludomir Sawicki. W osiemdziesiątą rocznicę urodzin (1884—1964). Warszawa 1968 s. 93—96.

94. Radim Kettner, 1891—1967. *Nauka Polska* R. 16: 1968 nr 1 s. 153—154.
95. Borys Wigilew. [W:] Historia rosyjsko-polskich kontaktów w dziedzinie geologii i geografii. Warszawa 29 września — 1 października 1969. Streszczenia referatów. Warszawa 1969 s. 25 (toż w języku rosyjskim pt. Boris Wigilew. [W:] Istoria rusko-polskich kontaktów w oblasti gieologii i gieografii. Tezisy dokładow. (29 sentiabria — 1 oktiabria 1969 g., g. Warszawa). Moskwa 1969 s, 25).
96. Janusz Chmielowski (1878—1968). *Wierchy* R. 37: 1968 [druk:] 1969 s. 354—355.
97. Osiągnięcia naukowe Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w zakresie nauk o Ziemi. [W:] Rozwój Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w latach 1919—1969. Kraków 1969 s. 51—66.
98. 50 lat istnienia Akademii Górniczo-Hutniczej. *Przegląd Górniczy* T. 25: 1969 s. 212—215.
99. 50-letni mariaż z AGH. [W:] Materiały informacyjne. Komisja Propagandowa Obchodu 50-lecia AGH. Kraków — maj 1969 s. 4—13.
100. [Przedmowa] [W:] E. Moskała, Muzeum Turystyki Górskiej na Babiej Górze. [Kraków 1969] s. 3.
101. Stanisław Staszic. Na 50-lecie Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie. Kraków 1969 s. 1—61.
102. Znaczenie „Przeglądu Geologicznego” dla Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. *Przegląd Geologiczny* R. 17: 1969 s. 402.
103. Georgi Petrovich Dementiev 1898—1969. *Chrońmy przyrodę ojczystą* R. 26: 1970 z. 5 s. 36—37.
104. Henry Fairfield Osborn. 1887—1969. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* R. 26: 1970 z. 5 s. 35—36.
105. Od parków narodowych do ochrony kompleksowej. *Kierunki* R. 14: 1970 nr 11 s. 1, 10.
106. Władysław Szajnocha (Wspomnienie). *Wszechświat* z. 2: 1970 s. 44—45.
107. Wstęp do dziejów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. [W:] Z dziejów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w latach 1919—1967. Kraków 1970 s. 7—11.
108. Z okupacyjnych wspomnień dotyczących szkolnictwa górniczego na terenie Krakowa. *Zeszyty Naukowe AGH* nr 261: 1970 *Górnictwo* z. 25 s. 35—40.
109. Akademia Górniczo-Hutnicza i tajne nauczanie w czasie drugiej wojny światowej. *Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych* T. 13: 1971 s. 55—65.
110. Działalność międzynarodowa Władysława Szafera w ochronie przyrody. *Chrońmy przyrodę ojczystą* R. 27: 1971 z. 2 s. 6—11.
111. Gospodarka surowcowa i ochrona zasobów złóż w okresie 25 lat Polski Ludowej. *Nauka Polska* R. 19: 1971 nr 4 s. 50—61.
112. Radim Kettner (1891—1967). *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego* T. 41: 1971 s. 54—56.
113. Raw material economy and the protection of mineral resources during the 25 years of People's Poland. *The Review of the Polish Academy of Sciences* Vol. 16: 1971 nr 3 s. 65—76.
114. Znaczenie Tatr i Pienin dla światowego rozwoju ochrony przyrody. *Wierchy* R. 39: 1970 [druk:] 1971 s. 5—17.
115. Borys Wigilew. [W:] Historia kontaktów polsko-rosyjskich w dziedzinie geologii i geografii. Wrocław 1972 s. 97—110.
116. Osobowość naukowca Stanisława Staszica jako inicjatora Szkoły Akademiczno-Górnicznej w Kielcach. [W:] Księga pamiątkowa jubileuszu 150-lecia założenia Szkoły Akademiczno-Górnicznej w Kielcach. Kielce 1972 s. 55—66.
117. Władysław Szafer i jego dzieło. *Wierchy* R. 10: 1971 [druk:] 1972 s. 39—48.